

GAUTENG DEPARTEMENT VAN ONDERWYS: DISTRIK D6 & D8
AFRIKAANS EERSTE ADDISIONELE TAAL

VRAESTEL 1

GRAAD 11

JUNIE 2017

PUNTE: 80

TYD: 2 UUR

INSTRUKSIES EN INLIGTING

1. Hierdie vraestel bestaan uit DRIE afdelings:
AFDELING A: LEESBEGRIP (30)
AFDELING B: OPSOMMING (10)
AFDELING C: TAAL (40)
2. Beantwoord AL die vrae.
3. Begin elke AFDELING op 'n NUWE bladsy.
4. Trek 'n streep na elke afdeling.
5. Nommer die antwoorde korrek volgens die nommeringstelsel wat in hierdie vraestel gebruik is.
6. Laat 'n reël oop na ELKE antwoord.
7. Skenk aandag aan spelling en sinskonstruksie.
8. Beplan jou tyd so:
AFDELING A: 50 minute
AFDELING B: 30 minute
AFDELING C: 40 minute
9. Skryf netjies en leesbaar.

Hierdie vraestel bestaan uit 14 bladsye

AFDELING A: KYK- EN LEESBEGRIP

VRAAG 1

TEKS A: ARTIKEL

Lees die onderstaande artikel goed deur en beantwoord die vrae wat volg.

KLETS, FLANKEER EN SKINDER MET DUIME ...

- 1 Wie moet blameer word vir die nuwe moderne skryftaal? Ons praat van SMS'e, WhatsApps en BBM's wat deur die vinnige duime van die Milleniumkinders, die nuwe generasie tegnologiese tieners, gemaak word. Hulle bring daaglik ure in die virtuele wêreld van selfoon-, rekenaar- en televisieskerms deur.

- 2 Hierdie loslit, vinnige en maklike taal is so deel van hulle wêreld dat hulle nie meer korrek Afrikaans (of -Engels) kan praat, skryf en ook beslis kan spel nie. Hierdie reëlloosheid van SMS-taal is 'n nuwe soort vryheid. Hulle rebelleer teen almal wat "stywe" Afrikaans gebruik omdat dit hulself teen die embarassering van swak spelling tydens hulle tienerjare, wanneer hulle 'cool' moet wees, beskerm. Sean Burger (16) sê: "SMS is leka! Jy hoefi te worry hoe jy spelie."

- 3 Tyd en plek is baie belangrik wanneer jy SMS-taal gebruik. Daar is nie tyd vir lang boodskappe nie. Hoe anders kan jy tyd spaar as om selfgemaakte lyse afkortings en selfs letter- en syferkombinasies te gebruik? Afkortings soos dnk (dankie), cl. (cool), lu (love you), j (jy) is algemeen. Woorde word na willekeur verkort sodat dubbelkonsonante of vokale enkel word: blomme word *blome*, jammer verander na *jamr* en weer word *wr*, terwyl gaan *gn* word. Fonetiese spelling word deur almal gebruik en selfs ouer mense begin dit in hulle selfoonboodskappe gebruik: bietjie word [biki], verduidelik verander na [verduitlek], terug na [trug], ens. Leestekens en hoofletters word emosionele woorde. Skryftekens mors tyd en plek en wie, vra ek jou, gaan die reël van die dubbele ontkenning (die twee nie's) toepas?

- 4 SMS-taal, soos daar vandag algemeen na verwys word, is oral; ongelukkig nie net in SMS'e en WhatsApps nie! "Die woorde plak in sinne. Hulle verpoos in paragrawe en kom gereeld in opstelle voor en so maak leerlinge hulle eie verkeerde taal- en spelreëls in Afrikaans en Engels." Dit is hartseer dat baie leerlinge nie meer SMS-taal en korrekte Afrikaans of Engels uitmekaar ken nie. Omdat leerlinge minder lees, kan hulle nie die spelling van woorde herken nie. As hulle wel lees, is dit nie boeke nie, soms wel tydskrifte, maar gewoonlik lees Afrikaanse kinders Engelse publikasie om hulle addisionele taal te verbeter. Verder het hulle tegnologiese stokperdjies ook baie min taalvaardigheid nodig.

5 Selfs op universiteite is dit moeilik vir lektore om studente van die “duimtaal” te probeer wegkry. Die taal van eerstejaarstudente is baie swak, want hulle kan nie meer in volsinne praat nie aangesien hulle te besig is om te tik! Tog besef studente wanneer hulle begin werk dat dit belangrik is om goed te kan skryf en reg te spel. Hopelik is dit dan nie te laat nie, want die SMS-skryfstyl kan die taal in die toekoms miskien wel permanente skade doen.

6 Jong taalgebruikers moet verstaan dat taal- en spelreëls nodig is sodat daar nie misverstande is wanneer mense kommunikeer nie. Ons moet die taal aanpas, want dit moenie te formeel en verwyderd wees van die gebruikers daarvan nie. As ons die taal te veel aanpas, sal dit sy identiteit verloor en ’n gemengde taal word. Gebruik maar julle SMS-taal, maar doen dit verantwoordelik sodat julle nie die oorsaak is dat Afrikaans (en Engels) negatief beïnvloed word nie!

[Aangepas: <https://web.up.ac.za/sitefiles/file/7305/Afrikaans%20Study%20Guide.pdf>]

Woordeboekgebruik:

Los’lit b.nw., bw.	Nie styf nie, natuurlik, ongedwonge.
Reël’loos b.nw., bw.	Sonder reëls, ordeloos, deurmekaar. Geen taal is reëlloos nie.
Wil’le•keur s.nw.	Sonder reëls of sonder dat jy daarvoor dink.
Plak’ ww.	Jou sonder toestemming of eiendomsreg vestig. Sy het haar op haar pa se stoel geplak en daar bly sit.
Ver•poos’ ww.	Rus, ruk bly. Laat ons eers hier verpoos voor ons verder gaan.
Mis’ver•stand s.nw.	Iemand of mekaar verkeerd verstaan. Daar was ’n misverstand tussen die vriende oor wie se boek dit is.
Ver•wy’der(d) ww.	Vervreem, skei. Die probleem tussen die man en die vrou het hulle van mekaar verwyder.

- 1.1 Haal EEN woord in paragraaf 1 aan wat die nuwe generasie tegnologiese tieners beskryf. (1)
- 1.2 Waar vind ons ’n virtuele wêreld? (1)
- 1.3 Hoekom verkies die nuwe generasie tieners SMS-taal? (1)
- 1.4 Noem TWEE dinge wat belangrik is om in ag te neem wanneer jy ’n SMS, WhatsApp of BBM skryf. (Paragraaf 3) (2)
- 1.5 Hoekom, dink jy, rebelleer die jongmense teen “stywe” Afrikaans (en Engels)? (1)
- 1.6 Verduidelik die volgende onderstreepte woord:
 “Jongmense wil cool wees en nie worry oor hoe jy spelie!” (1)

- 1.7 Hoekom kan kinders nie meer goed spel nie? (1)
- 1.8 Hoekom, dink jy, moet 'n mens **nie net in** jou eie huistaal boeke en tydskrifte lees nie? (1)
- 1.9 Hoekom kan die onderstreepte woorde as emosionele woorde beskryf word?
Ek het in die eksamentyd, terwyl ek moes leer, geWhatsApp en toe het MY MA MY FOON AFGEVAT! (1)
- 1.10 *Slegs jongmense en tieners gebruik SMS- en fonetiese taal.*
- 1.10.1 Is hierdie stelling waar of onwaar? (1)
- 1.10.2 Haal 'n deel van 'n sin (paragraaf 3) aan om jou antwoord in VRAAG 1.10.1 te motiveer. (1)
- 1.11 Wanneer begin mense besef dat hulle goed moet skryf en reg moet begin spel? (1)
- 1.12 Hoekom, dink jy, sukkel lektore op universiteite of kolleges om SMS-taal by studente af te leer? (2)
- 1.13 Wat beteken **duimtaal**? (1)
- 1.14 Hoekom, dink jy, kan SMS-taal permanente skade aan 'n persoon se spelling doen? (2)
- 1.15 Verduidelik hoekom dit hartseer is, dat leerlinge nie meer SMS-taal en Standaard-Afrikaans (of Engels) uitmekaar ken nie.
- 1.16 Hoekom, dink jy, kan daar misverstande in kommunikasie wees as SMS-taal gebruik word? (2)
- 1.17 1.17.1 Word die uitdrukking in die titel, ***Klets, flanker en skinder met duime*** ..., letterlik of figuurlik gebruik? (1)
- 1.17.2 Gee 'n rede vir jou antwoord in VRAAG 1.17.1. (1)
- 1.18 Waarom is taal- en spelreëls 'n noodsaaklikheid ? (1)
- 1.19 Hoe, dink jy, kan sms-taal verantwoordelik gebruik word? (1)

TEKS B: ADVERTENSIE - HULPLYN SMS

Nie 'n kliënt nie?
Laai ons nuwe
toepassing af en maak
gratis gebruik van

Help
@ **OUT**

Selfs al is jy nie 'n OUTsurance kliënt nie, kan jy ons diens toets met een gratis gebruik van Help@out - ons 24 uur nood pad- en tuisbystanddiens.

Verder kan ons kliënte hulle fasiliteite opdateer en algemene navrae doen waarvoor hulle ons voorheen moes bel.

Om af te laai, gaan na
outsurance.co.za/app
of sms "app" na 44687

Standaard sms tariewe geld

OUT
S U R A N C E

Waar jy altyd
iets uitkry.

1.20 Watter EEN woord in die advertensie sê dat kliënte niks vir die gebruik van die hulplyn betaal nie? (1)

“.. help @out ...”

1.21 1.21.1 Het “help” in die bogenoemde uitdrukking ’n denotatiewe of ’n konnotatiewe betekenis? (1)

1.21.2 Gee ’n rede vir jou antwoord in VRAAG 1.21.1. (1)

1.22 Kies die antwoord wat pas. Skryf slegs die vraagnommer en die korrekte antwoord neer.

OUTsurance verskaf hulp vir probleme met jou (motor / motor en huis / huis) (1)

1.23 Wat moet jy na 44687 SMS? (1)

1.24 Kies die antwoord wat die sin KORREK voltooi. Skryf slegs die vraagnommer en korrekte letter (A – D) neer, bv. 1.24 E.

As jy ’n OUTsurance kliënt is, mag jy ...

- A die pad – en tuisbystand gratis gebruik.
- B die toepassing gratis gebruik.
- C die pad-en tuisbystand een keer gratis gebruik.
- D gedurende naweke en skoolvakansies die toepassing gratis gebruik. (1)

TOTAAL AFDELING A: 30

AFDELING B: OPSOMMING**VRAAG 2**

INSTRUKSIES: Lees die teks hieronder deur en voer die instruksies uit.

- Skryf SEWE wenke vir **gesonde eetgewoontes** neer.
- Skryf die wenke puntsgewys neer.
- Nommer die sinne van 1 tot 7.
- Jou opsomming mag nie langer as 70 woorde wees nie.
- Dui die KORREKTE getal woorde aan die einde van die opsomming aan.

TEKS C**GOEIE EN GESONDE EETGEWOONTES.**

1. Ouers moet van 'n jong ouderdom gesonde eetgewoontes by kinders aanmoedig. Gesonde eetgewoontes en oefening kan vetsug in kinders en volwassenes voorkom. Hier volg 'n paar riglyne ten opsigte van gesonde eetgewoontes vir almal:
2. Dit is belangrik om jou dag met 'n goeie ontbyt te begin. Studies toon dat mense wat ontbyt oorslaan, 'n 21% groter kans het om diabetes te ontwikkel.
3. Jy moet gereelde maaltye eet. Sodra jy maaltye oorslaan, kan jou bloedsuiker val wat veroorsaak dat jou produktiwiteit verminder.
4. Korrekte porsiegroottes is baie belangrik. Indien jou porsies te groot of te klein is, is daar 'n wanbalans in jou energie en voedingswaarde wat jy inneem. Dit kan jou lewenskwaliteit negatief beïnvloed.
5. Die inname van verfynde stysel moet beperk word. Dit sluit happies soos pasteie, kitspap, beskuitjies, pasta, beskuit en koekies in.
6. Jy moet elke dag vars groente en vrugte eet. Hierdie kosse bevat noodsaaklike vitamienes, vesel en ook gesonde suiker wat belangrik vir 'n gesonde leefstyl is.
7. Drink genoeg water; 6–8 glase is 'n goeie riglyn. Daar is baie mense wat nie van water hou nie, maar mens kan aanleer om dit te drink.
8. Probeer om jou vetinname te beheer. Vet is belangrik vir jou dieet, maar te veel vet kan lei tot bloedvat- en hartsiektes.
9. Eet meer vis. Vis is ryk aan omega 3-vetsure wat baie goed vir enige mens se gesondheid is.

[Verwerk: Lig, Maart 2017]

AFDELING C: TAAL

VRAAG 3: ADVERTENSIE

Die vrae wat volg, is op die advertensie hieronder gebaseer.

TEKS D

**BOU STERK LYFIES.
IN 'N JAPTRAP.**

Wat is beter as gesnyde brood. Lancewood se heerlike en voedsame gouda-kaasskywe natuurlik. Dit is met liefde voorberei deur ons ekspert kaasmakers: dik snye sagte lekkerte. Apart toegedraai in geseëde plastiek vir maklike gebruik en langdurige varsheid. Die ideale oplossing om vervelige toebroodjies in 'n heerlike ete te verander.

Spesiaal vir ons kinders: Sjô... Lekker kan ook voedsaam wees !!

DIE AMPTELIKE KAAS VIR OPKOMENDE KAMPIONTJIES.

LANCEWOOD SWEETMILK PROCESSED CHEESE FULL CREAM 175g

Ook in CHEDDAR beskikbaar

LANCEWOOD. Kieskeurig oor kaas.

- 3.1 Voltooi die sin:
Die advertensie is 'n voorbeeld van 'n manipulerende teks. Dit beïnvloed die leser om ... (1)
- 3.2 Wie is die teikenmark van die advertensie? (1)
- 3.3 Hoekom word die woorde, **spesiaal vir ons kinders**, in die advertensie gebruik? (1)
- 3.4 Wat is die slagspreuk van die advertensie? (1)
- 3.5 Hoekom word die verkleiningsvorme **lyfies** en **kampioentjies** gebruik? (1)
- 3.6 Hoekom, dink jy, gebruik die adverteerder baie byvoeglike naamwoorde, bv. **heerlike** en **voedsame** kaasskywe, **ekspert** kaasmakers, **ideale** oplossing, **vervelige** toebroodjies, **heerlike** ete? (1)
- 3.7 Hoekom is daar 'n hamburger en 'n toebroodjie op die seuns se arms? (1)
- 3.8 Hoekom verskyn die woord **Sjô**, voor die slagspreuk van die advertensie? (1)
- 3.9 Kyk na die prentjie van die seuntjie. Wat beteken sy gebalde vuiste en die feit dat hy sy spiere wys? (1)
- 3.10 Wat beteken die Afrikaanse uitdrukking: *in 'n japtrap*? (1)

[10]

VRAAG 4: STROKIESPRENTE

Die taalvrae wat volg, is op die strokies hieronder gebaseer.
Voer die instruksies by elke vraag uit.

TEKS E: ROOI OOG, ANDY CAPP EN MEESTER

Strokies 1 ROOI OOG

1 Sjoë! Jy's gelukkig jy's daar geskiet, Doekvoet.

2 Nou is daar geen skade nie...

Strokies 2 ANDY CAPP

1 Ek het lanklaas iemand oorgenooi vir ete.

2 Ek het 'n paar nuwe resepte, maar ek kan nie dink wie om te nooi nie...

3 Wel, wie ken jy wat mal is oor kwaai maagpyn?

Strokies 3 MEESTER EN NEELSIE

1 Ek hou nogal baie van Meneer se nuwe hemp en das...

2 Ek hou ook baie van Meneer se nuwe broek en skoene...

3 Dis net jammer Meneer staan daarin!

Strokies 4 MEESTER EN NEELSIE

1 Ons kinderdae was een groot fees... dit was baie anders as julle s'n vandag.

2 Ek het in die middag na stories op die radio geluister...

3 Was daar dan in daardie tyd al radio's?

- 4.1 Wat suggereer die dokter se woorde: “Nou is daar geen skade nie ...” in strokie 1 raampie 2 oor Doekvoet? (1)
- 4.2 Hoekom is daar ’n ellips (...) na Flo se woorde in strokie 2 raampie 2: *Ek het ’n paar resepte, maar ek kan nie dink wie om te nooi nie ...?* (1)
- 4.3 Hoe weet ons Flo is nie gelukkig met haar man, Andy, se antwoord nie? (Strokies 2, raampie 3) (1)
- 4.4 Hoe weet ons dat Neelsie direk **met** Meneer praat en nie **van** die meneer nie? (Strokies 3, raampie 1) (1)
- 4.5 Wat impliseer Neelsie se woorde: “Was daar dan in daardie tyd al radio’s?” (Strokies 4, raampie 3) (1)
- 4.6 **Ons kinderdag was een groot fees.** (Strokies 2, raampie 2)
- 4.6.1 Word bogenoemde stelling konnotatief of denotatief gebruik? (1)
- 4.6.2 Gee ’n rede vir jou antwoord in VRAAG 4.6.1. (1)
- 4.7 Wat beteken die volgende idioom? (Skryf slegs die vraagnommer en letter as antwoord neer, bv. 4.7 E.)
- Om iemand se skoene vol te staan (verwys na strokie 3).
- A Om iemand anders se skoene te dra.
 B Om iemand se posisie suksesvol te beklee.
 C Iemand se skoene pas jou perfek.
 D Iemand se skoene is so gemaklik dat hy vir lang ure kan staan. (1)
- 4.8 Kyk na strokie 3, raampie 3. Hoe weet ons dat Neelsie **dink**? Gee ’n rede. (1)
- 4.9 Hoekom word **Sjoe!** in strokie 1, raampie 1 groter geskryf en deur ’n uitroepeteken gevolg? (1)

[10]

VRAAG 5: ARTIKEL EN PRENT

- 5.1
- Die taalvrae wat volg is op die artikel hieronder gebaseer.
 - Opsetlike taalfoute kom voor.
 - Voer die instruksies uit.

TEKS F

Prof. Vicki Lambert, hoof van die Sentrum vir Oefeningwetenskap en Sportgeneeskunde aan die Universiteit van Kaapstad, het gister gesê (5.1) Suid-Afrika se (5.2) kinders is te (5.3) vet en kinders van 6 tot (5.4) 19 jaar sit daagliks tot drie ure voor die TV en naweke selfs meer. Baie min van hulle is aktief.

(5.5) Kinders speel nie meer nie en hoewel meer as die helfte geen speelgoed of ontspanningsgeriewe het nie, is daar (5.6) armer lande soos Kenia en Nigerië waar kinders (5.7) aktief is as in Suid-Afrika.

(5.8) “Kinders moet elke dag ’n uur se oefening kry en in Suid-Afrika is dit sowat 20 minute,” het Lambert gesê.

Minder as twee-derdes van die (5.9) kinders wil nog aan liggaamsopvoeding (LO) deelneem.

Tot $\frac{2}{3}$ van alle (5.10) tieners in Suid-Afrika wil minstens drie keer per week kitskos eet en drink drie keer meer (5.11) gas+koeldrank (260 blikkies per persoon per jaar) as wat die wêreldgemiddelde is. “Daar is ouer-onbetrokkenheid hierin. (5.12) Ouers moet wakker skrik,” het Lambert gesê.

Daar moet ook wetgewing wees wat die advertering van ongesonde kos vir kinders moet minder maak. (5.13) Kinders eet te veel kitskos, drink te veel gas+koeldrank en (5.14) speel te min.

[Aangepas uit <http://www.dieburger.com/nuus/2014-09-20-sa-kindere-te-vet-sit-te-veel-voor-die-tv>]

5.1.1 Gee die korrekte vorm van die onderstreepte woorde.

Prof. Vicki Lambert het gister gesê Suid-Afrika se kinders is te vet. (1)

5.1.2 Verbind die sinne met die VOEGWOORD OMDAT. (1)

Kinders is te vet. Hulle bring daagliks tot drie ure voor die TV deur.

5.1.3 Gee die INTENSIEWE VORM van die onderstreepte woord. Skryf slegs die woord as jou antwoord neer.

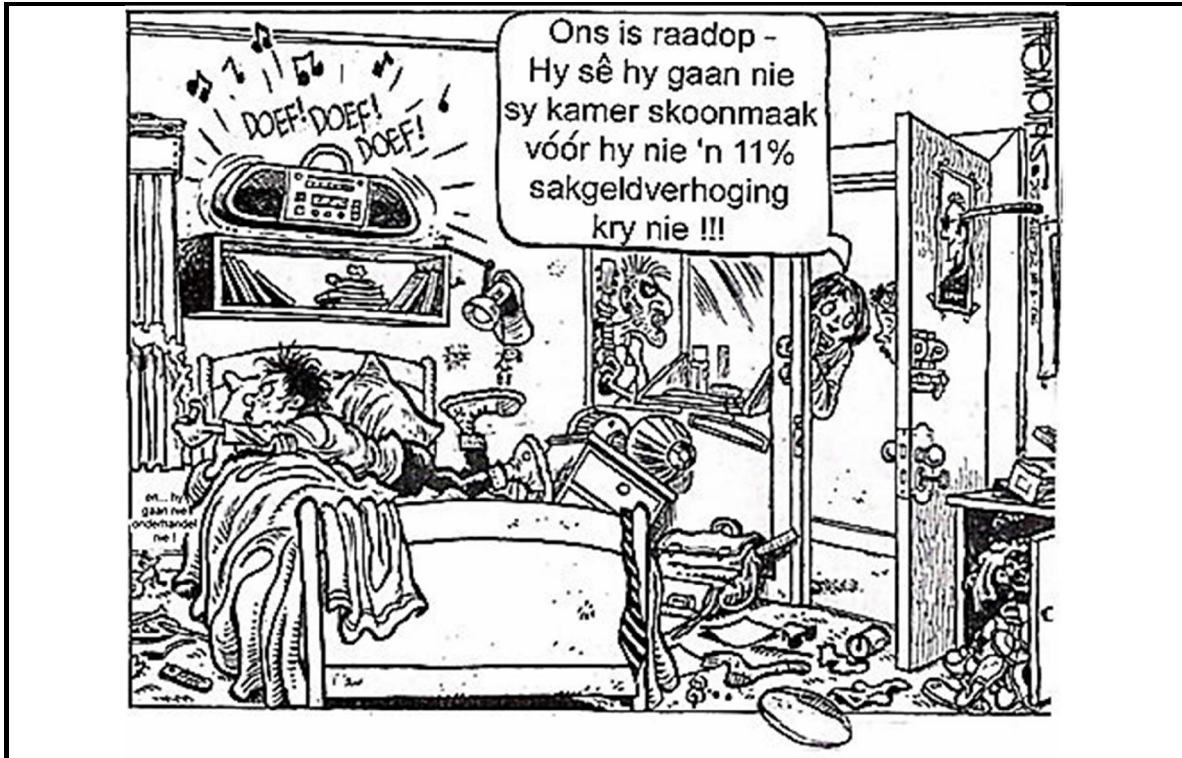
Kinders in Suid-Afrika is vet. (1)

5.1.4 Skryf die getal **19** in woorde uit. (1)

- 5.1.5 Skryf die volgende sin in die LYDENDE VORM oor.
Kinders speel nog sokker. (1)
- 5.1.6 Gee die TEENOORGESTELDE betekenis (antoniem) van die onderstreepte woord. Skryf slegs die woord as jou antwoord neer.
In armer lande soos Kenia speel kinders meer as in Suid-Afrika. (1)
- 5.1.7 Gee die VERGROTENDE TRAP van die onderstreepte woord. Skryf slegs die woord as jou antwoord neer.
Kinders in Kenia is aktief as kinders in Suid-Afrika. (1)
- 5.1.8 Skryf die volgende sin in die TOEKOMENDE TYD oor.
Kinders moet elke dag 'n uur se oefening kry. (1)
- 5.1.9 Herskryf die volgende sin in die ONTKENNENDE VORM.
Kinders wil nog aan LO deelneem. (1)
- 5.1.10 Skryf die volgende sin in die VERLEDE TYD oor.
Tieners wil minstens drie keer per week kitskos eet (1)
- 5.1.11 VERBIND die woord tussen hakies. Skryf slegs die woord as jou antwoord neer.
Kinders drink drie keer meer (gas + koeldrank) as wat die wêreldgemiddelde is. (1)
- 5.1.12 Skryf die volgende sin in die DIREKTE REDE oor.
Lambert het gesê dat ouers wakker moet skrik. (1)
- 5.1.13 Herskryf die volgende sin deur die korrekte INFINITIEF te gebruik.
Kinders eet kitskos.
Begin so: Kinders behoort nie ... (1)
- 5.1.14 Skryf die volgende sin in die INDIREKTE REDE oor.
Lambert vra: "Hoekom speel kinders te min?" (1)

- 5.2
- Die taalvrae wat volg, is op die prent gebaseer.
 - Opsetlike taalfoute kom voor.
 - Voer die instruksies by elke vraag uit.

TEKS G:

Gebruik die woorde in die lys hieronder om sinne 5.2.1–5.2.6 korrek te voltooi.

lê met lei tackies tekkies
vir rou onbeskof uit by

- 5.2.1 Die seun het sy ... aan sy voete. (1)
- 5.2.2 Die seun is kwaad ... sy ma. (1)
- 5.2.3 Die seuntjie ... op sy bed. (1)
- 5.2.4 Die seun is ..., want hy wil nie luister nie. (1)
- 5.3.5 Die skoene val ... die kassie uit. (1)
- 5.2.6 Gebruik die onderstreepte werkwoord as 'n selfstandige naamwoord in 'n sin.
Die seun kam sy hare. (1)

[6]

TOTAAL AFDELING C: 40
GROOTTOTAAL: 80